

Syntetyczny opis badań

Głównym celem naukowym projektu jest odpowiedź na pytanie, w jaki sposób po roku 1945 funkcjonowały niemieckie pomniki ku czci poległych i zaginionych w I wojnie światowej (*Kriegerdenkmäler*) na terenach, które przed rokiem 1945 były zamieszkiwane głównie przez ludność niemieckojęzyczną, a po roku 1945 stały się przestrzenią, gdzie dokonała się całkowita lub niemal całkowita wymiana populacji. Projektowane badanie zostanie przeprowadzone na terenach należących do dawnej rejencji koszalińskiej (województwo zachodniopomorskie, Polska) w jej granicach sprzed 1938 roku, z wyłączeniem Ziemi Słupskiej (temat pomników został tam częściowo opracowany, zob. Machura 2007). Przedmiotem badania będą znajdujące się na tych obszarach pomniki poległym lub ich pozostałości. Wybór regionu podyktowany jest próbą stworzenia opisu funkcjonowania dziedzictwa niemieckiego w zmienionych uwarunkowaniach kulturowych i geopolitycznych, ponadto jest to obszar słabo dotychczas zbadany. Pomniki, wznoszone w latach 1918- 1938, po II wojnie światowej nie zawsze niszczone. Próbowano także wykorzystywać je, ich elementy, miejsca, w których stały do budowy nowych miejsc pamięci, bliższych kulturowo nowym mieszkańcom tych terenów. Na podstawie przeprowadzonych wstępnych badań terenowych można wyróżnić kilka sposobów adaptacji niemieckich pomników. Adaptowano je na (1) pomniki religijne – maryjne, świętych, krzyże i piety, (2) pomniki legitymizujące nowy ład – tzw. pomniki wierności nowej ojczyźnie, pokazujące prastarą przynależność tych terenów do państwa polskiego, (3) pomniki poległych żołnierzy polskich lub radzieckich.